

Jaarverslag 2003

Plantenziektenkundige Dienst

*Voedsel en groen
van internationale klasse*

Onder dit motto werkt het Ministerie van LNV aan veilig, verantwoord geproduceerd voedsel en een vitale natuur.

Het platteland moet economisch gezond blijven met behoud van landschap en cultuur. Tenslotte wil LNV de internationale concurrentiekracht van de agrarische sector versterken, met maatschappelijk verantwoord ondernemen als uitgangspunt.

LNV heeft anderen nodig om dit te realiseren. Alle betrokkenen moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Transparante besluitvorming is daarbij voorwaarde. LNV geeft richting, stelt waar nodig kaders, stimuleert en financiert.

Jaarverslag 2003

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Plantenziektenkundige Dienst

Bouwen aan vertrouwen

Inhoudsopgave:

- * *Organigram PD*
- * *Profiel*
- * *Mondiaal*
- * *Gezonde planten*
- * *Duurzame en veilige
gewasbescherming*
- * *Bedrijfsvoering en
organisatieontwikkeling*
- * *Prestaties en indicatoren*
- * *Verkorte jaarrekening*

Bouwen aan vertrouwen

2003 Is een turbulent jaar geweest. De relatie met het bedrijfsleven kwam behoorlijk onder druk te staan, vooral door verhoging van de tarieven.

De PD heeft in het veld nog steeds een goede naam, gebaseerd op kundigheid van onze medewerkers. Maar de PD ligt onder vuur. Het bedrijfsleven is niet tevreden. Men vindt dat de PD te veel op zichzelf is gericht en te weinig oog heeft voor de uitwerking van maatregelen in de praktijk.

Het is onze overtuiging dat vertrouwen gerealiseerd wordt door openheid en dialoog. We proberen dan ook die dialoog open te houden door in overleg te blijven met het bedrijfsleven. Daarbij heeft de PD verschillende belangen in het oog te houden:

- * het internationaal belang: internationale afspraken zijn bepalend voor de speelruimte die we hebben om hier nationaal invulling aan te geven. Aan de andere kant proberen we invloed uit te oefenen om die speelruimte in het voordeel van Nederland te vergroten;
- * het nationale collectieve belang staat soms op gespannen voet met het belang van individuele bedrijven. Hoewel we begrijpen dat sommige besluiten diep in kunnen grijpen bij een bedrijf, kiezen we voor het collectieve belang van de agrarische sector;
- * in het belang van een gezonde bedrijfsvoering van de PD kunnen we de dienstverlening aan het bedrijfsleven soms niet zover doorvoeren als het bedrijfsleven zou willen.

Na het luisteren naar elkaar en begrip hebben voor elkaars belangen, moeten de verschillende belangen worden afgewogen. De PD is daarin niet de enige speler. Ook beleidsdirecties van het Ministerie hebben daarin vaak een rol. We vinden het belangrijk om in het afwegingsproces helder te zijn over wie de besluiten neemt en welke afwegingen daaraan ten grondslag liggen.

De komende jaren zullen we eraan werken om zichtbaar geluiden uit de praktijk beter te kunnen ontvangen en te vertalen naar de uitvoering van beleid. Dit vraagt bepaalde vaardigheden van onze medewerkers, maar ook stelt het eisen aan onze interne organisatie en onze overlegstructuren.

Bouwen aan vertrouwen is een proces van vallen en opstaan. Als we elkaar daarin de hand kunnen reiken, kunnen we groeien in vertrouwen.

Logo van Vloten-Doting

Prof. dr. L. van Vloten-Doting
Directeur

Organigram PD

Profiel

De Plantenziektenkundige Dienst (PD) is een intern verzelfstandigde dienst van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De nationale uitvoering werken we uit binnen de kaders van internationale regelgeving en verdragen. De gezondheid van planten vormt het uitgangspunt voor onze werkwijze:

‘Wij bewaken en bevorderen de gezondheid van planten vanuit een internationale context’

Onder gezonde planten verstaan wij: planten en plantsystemen, die niet ernstig worden bedreigd door ziekten, plagen en onkruiden. Door het bewaken en bevorderen van de gezondheid van planten dragen wij bij aan een gezonde groene sector van internationaal aanzien, aan een gezonde en veilige land- en tuinbouw en aan een landschap met een hoge biodiversiteit.

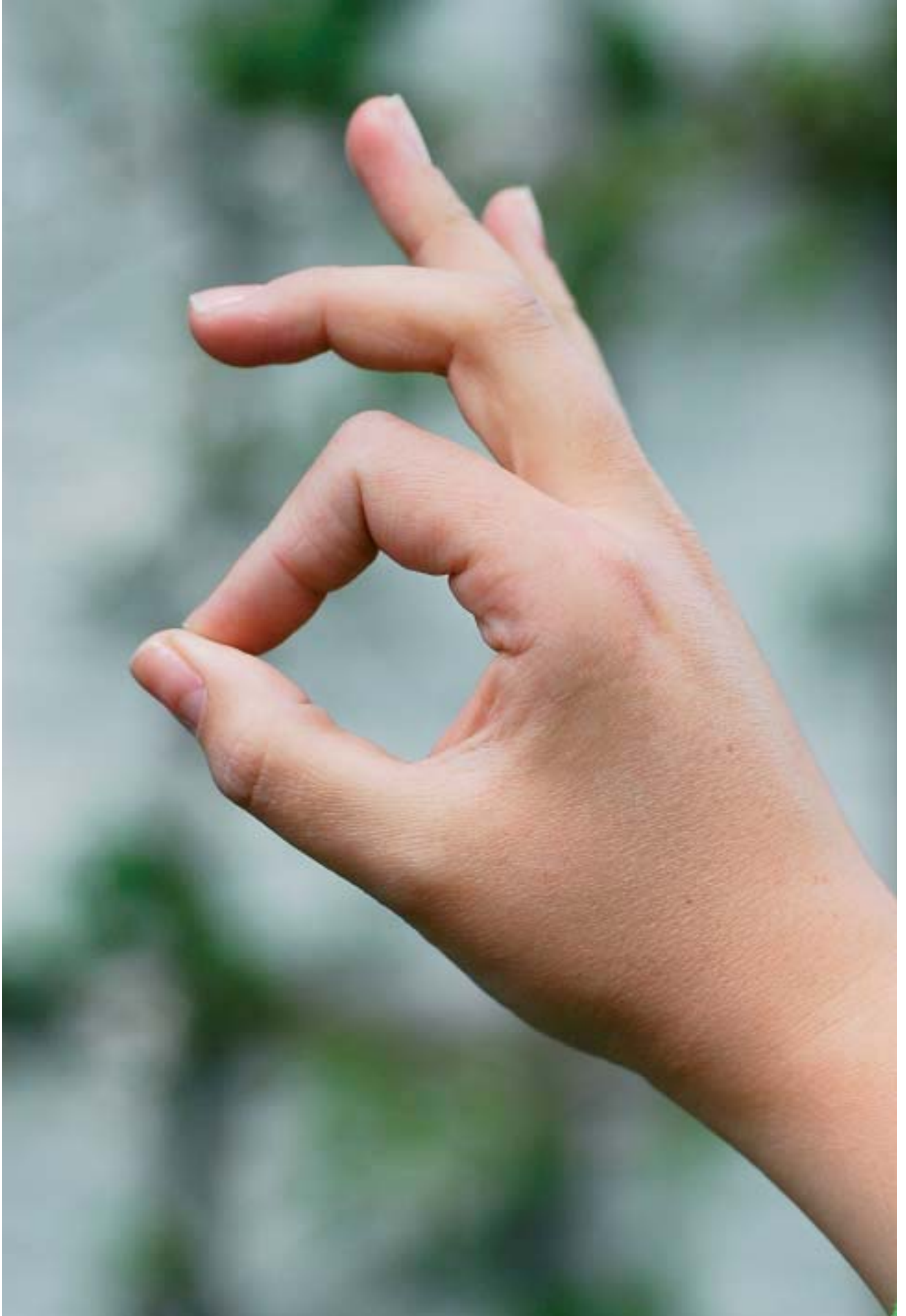
Een gezonde groene sector is een publiek belang waaraan PD en bedrijfsleven samen werken. De PD heeft daarin de volgende verantwoordelijkheden:

- * voorkómen dat ziekten, plagen en ongewenste planten binnen Nederland en over de wereld worden verspreid;
 - * bevorderen dat planten, ziekten, plagen en onkruiden op een veilige en duurzame wijze worden beheerst;
 - * voorkómen dat groenten en fruit van inferieure kwaliteit worden verspreid;
- Daartoe ontwikkelen wij kennis die toegankelijk is voor iedereen die ons hierbij kan ondersteunen.

Daarnaast adviseren wij de beleidsdirecties ten behoeve van beleidsontwikkeling.

De PD opereert vanuit vier districten die zijn onderverdeeld in drie locaties. Deze locaties bevinden zich in of nabij belangrijke land- en tuinbouwcentra. Het hoofdkantoor is in Wageningen gevestigd. Het aantal medewerkers van de Dienst bedraagt ongeveer 390.

‘Begrip voor onze belangen’

Een introverte, op zichzelf gerichte club die onvoldoende luistert naar de wensen van het bedrijfsleven. Zwart-wit gezegd was dat het beeld dat het bedrijfsleven van de PD had. De dienst werkt aan het opbouwen van een betere vertrouwensrelatie door meer openheid en dialoog. Onder meer via het instellen van klankbord-groepen; een overlegstructuur waarbij de PD regelmatig met alle sectoren om de tafel zit.

"Het mag allemaal iets zakelijker en sneller"

Het klankbord Bloemen en Planten startte vorig jaar. Een prima initiatief, vindt Jan Lanning, hoofd Handelspolitieke Zaken van HBAG Bloemen en Planten. "Goed dat de PD meer oog heeft voor de wensen vanuit het bedrijfsleven. Praktische inzichten zijn immers even belangrijk als theoretische. Ik merk dat de PD dat goed oppakt." De dienst kan volgens hem wel wat soepeler omgaan met de handhaving. Nederland inspecteert strenger dan landen als België, Engeland en Duitsland.

"In die landen gaat de overheid wat pragmatischer om met de regelgeving. Dat kan in ons land ook, de Europese wetgeving biedt voldoende vrijheidsgraden daarvoor," aldus Lanning. In het klankbordoverleg pleit hij dan ook regelmatig voor een meer assertieve houding van de PD, ook richting Brussel. En voor een betere communicatie. "Er werken aardige mensen, maar de cultuur van dienstverlening ontbreekt nog een beetje. Het mag allemaal net iets zakelijker - en daarmee sneller."

Wederzijds respect

Siewert Jensema herkent de kritiek, maar wil deze wel nuanceren. De akkerbouwer neemt deel aan het klankbord Akkerbouw. "De PD heeft een wettelijke verantwoordelijkheid en wil die zo goed mogelijk uitvoeren. Natuurlijk botst dat wel eens met onze belangen, maar we hebben elkaar leren respecteren." Door regelmatig gezamenlijk om de tafel te zitten, wordt volgens hem veel irritatie en misverstand voorkomen.

"De PD moet begrijpen dat voor ons kosten een belangrijke factor is. Wij proberen dus om de inspecties en toetsingen zo goedkoop mogelijk te laten uitvoeren. De dienst werkt daar aan mee; in het verleden stond deze daar onvoldoende voor open. De medewerkers nemen onze klachten serieus. En wordt er bijvoorbeeld in het buitenland een quarantaine ziekte geconstateerd bij een van onze producten, dan gaat de PD er direct naartoe om de zaak te onderzoeken en eventueel de klacht op te lossen."

Hakken in het zand

Ook Rob van Hoesel is goed te spreken over de dienstverlening. De directeur van PKF Pallets werd drie jaar geleden door de PD benaderd toen er een wereldwijde richtlijn voor verpakkingshout van kracht werd. Dat was het startpunt voor het klankbord Verpakkingshout. "Van het begin af aan was het overleg constructief," vertelt Van Hoesel. "De PD toont begrip voor onze belangen en denkt mee over oplossingen."

Als concreet voorbeeld noemt hij de controles van de houten verpakkingen. In overleg met de dienst is een controleprogramma opgezet en dat werkt uitstekend. "Voordeel is natuurlijk dat we dit samen hebben opgesteld. Laat je de PD-mensen zelf met een programma komen, dan krijgen ze naderhand natuurlijk een berg kritiek over zich heen vanuit de sector. En dan gaan de hakken in het zand, zowel bij hen als bij ons."

Mondiaal

Hoe verspreiding van ziekten, plagen en onkruiden moet worden voorkomen, wordt in hoofdlijnen internationaal vastgesteld. De PD neemt, namens de Nederlandse overheid, actief deel aan internationale overlegorganen, zoals de Internationale Plant Protection Convention (IPPC) en de Europese organisatie van plantenziektenkundige diensten (EPPO). Het Ministerie wil de invloed vergroten op het Europees fyto-sanitair beleid en de wereldwijde standaardisering van de werkwijzen. Hierbij gaat het erom dat de regels evenwichtig, helder en voor Nederland uitvoerbaar zijn. Daarnaast geeft de PD certificaten af aan het agrarisch bedrijfsleven voor export van planten en plantendelen. Met het certificaat verklaart de dienst dat de zending voldoet aan de eisen van het invoerende land.

Uitbreiden en verdiepen bilaterale relaties

Een belangrijke strategie om de Nederlandse invloed op het fyto-sanitaire beleid binnen de EU te versterken is het uitbreiden en verdiepen van bilaterale relaties. Met Duitsland, België, Verenigd Koninkrijk en Frankrijk zijn inmiddels goede relaties opgebouwd. Daarnaast heeft de PD door middel van twinningprojecten de afgelopen jaren fors geïnventariseerd in goede werkrelaties met een aantal toetredende landen tot de EU, bv. Polen, Tsjechië en Hongarije. Een soepel verloop van de omvangrijke export van planten en hun producten naar landen buiten de EU vraagt intensief contact met fyto-sanitaire diensten in deze landen. De PD richt zich op het voorkomen van problemen i.p.v. het repareren van ontstane situaties. Belangrijk is in WTO-kader nauwkeurig concept fyto-sanitaire regelgeving te beoordelen. Landen zijn verplicht om concept regelgeving aan te melden bij WTO-SPS. Door onderbouwd te reageren op dergelijke conceptregelgeving, wanneer deze niet in overeenstemming is met internationaal overeengekomen principes, zijn het afgelopen jaar problemen voorkomen. Voor tomaten bijvoorbeeld werd toegang tot de Australische markt verkregen en werden nieuwe eisen aan bolgewassen door Nieuw-Zeeland aangekaart. Daarnaast blijft de noodzaak voor bilateraal overleg om huidige protocollen up-to-date te houden of te verbeteren. Zo werden de preshipmentprogramma's met VS en Canada doorgelicht met positief resultaat. Bovendien levert PD op verzoek van DGIS en LNV technische assistentie aan ontwikkelingslanden die onvoldoende geëquipeerd zijn om aan de fyto-sanitaire eisen van de EU te kunnen voldoen. In dit kader wordt assistentie verleend aan Zambia, Tanzania en Oeganda. Deze landen hebben een groot belang bij de export van snijbloemen en groenten naar de EU.

Vrijwaringprogramma verpakkingshout op de rails

Nederland heeft als eerste land in de EU een vrijwaringprogramma voor verpakkingshout opgezet. Doel van het vrijwaringprogramma is om tijdig te kunnen voldoen aan een wereldwijd afgesproken fyto-sanitair standaard voor verpakkingshout. Met de Stichting Markering Houten Verpakkingen (SMHV) is de PD een convenant aangegaan. SMHV stuurt een controlerende instantie aan die de leden van SMHV controleert op de juiste naleving van de eisen m.b.t. de wereldstandaard verpakkingshout. Het convenant met de PD bepaalt onder meer de wijze waarop de PD toezicht houdt op de controlerende instantie. Tot eind 2003 hebben 58 verpakkingshoutproducenten en behandelaars van verpakkingshout in Nederland zich aangemeld. Naar verwachting is dit voldoende om exportmarkten op tijd van correct behandeld en gemarkeerd verpakkingshout te voorzien in 2004.

Aanpassing van regelingen aan EU-beleid

In 2003 is naar aanleiding van de EU-regelgeving het nationaal beleid aangepast. Dit betreft de volgende regelingen:

bacterievuur	Afbakening van bufferzones voor bacterievuur met als resultaat een verdere reductie van de bufferzones.
groenten & fruit	PD eist dat op grond van het fyto-sanitair certificaat partijen onderscheiden kunnen worden. Dit leidt tot een zuivere afkeuringspraktijk. Dit is opgelost.
aardappelmoeheid	Per 1 januari 2004 wordt de uitvoering van de richtlijn aangescherpt, waardoor Nederland aan de eisen van de huidige bestrijdingsrichtlijn voldoet.
ontheffing invoerverbod	De uitvoering van ontheffingsaanvragen 95/44 gestroomlijnd.
Q-organismen (95/44)	Uitgangspunt is kostendekkendheid van de behandeling van aanvragen, instandhouding van de vergunning en de afgifte van invoerlicenties.

Nederlandse importinspecties goed beoordeeld

Het Food and Veterinary Office (=het Inspectoraat van de Europese Commissie), heeft een evaluatie uitgevoerd van het Nederlandse importinspectiesysteem. Het FVO was i.h.a. tevreden over het Nederlandse systeem van importinspectie. De organisatiestructuur, taakverdeling, werkplanning, communicatie, expertise en motivatie van de werknemers waren goed tot zeer goed. FVO heeft wel vraagtekens gezet bij de snelheid waarmee de PD importinspecties uitvoert.

Een aantal 'wapenfeiten' uit de bilaterale onderhandelingen

Canada	De bevindingen van de Canadezen, wat betreft het pre-shipment programma bloembollen, teeltprogramma en de bilaterale afspraken m.b.t. eisen <i>Phytophthora ramorum</i> houden de Canadese markt open.
Cuba	De inspectie van pootaardappelen door de Cubaanse fyto-sanitaire dienst is vlot verlopen. Diagnostische capaciteit is voor Cuba aanleiding om Nederland om assistentie te vragen. Bezoek aan Cuba is in februari 2004.
Japan	Wijziging van inspectie van snijbloemen voor export naar Japan ontwikkelt zich positief. Nieuwe systematiek leidt tot minder afkeuringen. Vondst van Medfly versterkt noodzaak, over de voorstellen worden onderhandeld.
Korea	Overeenstemming bereikt over nieuwe voorwaarden voor de export van bloembollen van Tulp, Freesia, Iris, Lelie en Gladiol. De eis tot Post-entry Quarantine is vervallen.
Marokko	De door Nederland uitgevoerde integrale toetsing van bruinrotonderzoek op pootaardappelen wordt als voldoende beschouwd en het vervallen van dubbele toetsing leidt tot kostenbesparing.
Turkije	De PD heeft de nieuwe Turkse fyto-sanitaire regelgeving geanalyseerd en becommentarieerd. Op een aantal punten heeft Turkije toegegeven, een aantal punten zal nader overleg plaats vinden.
Bulgarije	De PD heeft de Bulgaarse PD gewezen op verschillen in de nieuwe Bulgaarse fyto-sanitaire regelgeving met de EU en heeft de knelpunten aangekaart.
Honduras en Nicaragua	Import van Nederlands pootgoed is veilig gesteld.

‘Geen onnodig dubbel werk’

De ene keer komt een inspecteur voor de ‘beestjes’, de andere keer voor de kwaliteit. Het bedrijfsleven vraagt zich af of het niet slimmer en dus efficiënter kan. Ook LNV pleit voor een herrijking van de samenwerking tussen de keuringsinstellingen. De PD werkt samen met het Kwaliteits Controle Bureau voor Groenten en Fruit (KCB) in het project Slim Fruit aan een nieuw inspectiemodel voor groenten en fruit.

"Het nieuwe inspectie-systeem moet praktischer en goedkoper"

One stop check. Het controleren van een partij groenten en fruit op zowel fytosanitaire als kwaliteitsaspecten, door één inspecteur. Dát wil het bedrijfsleven graag zien. En die inspecteur moet dan rekening houden met de kwaliteitszorgsystemen van de bedrijven. Toezicht op toezicht dus. Het past binnen de sturingsfilosofie van het kabinet om de lastendruk bij de bedrijven te verlagen door deze meer eigen verantwoordelijkheid te geven. Met Slim Fruit verkent de overheid de mogelijkheden, te beginnen bij groenten en fruit.

Vorig jaar oktober zijn de eerste gesprekken met de inspecties en het bedrijfsleven van start gegaan. Nog voor de zomer wordt het nieuwe model getoetst bij een vijftal bedrijven. “Wat daar precies uitkomt weet ik nog niet; je moet een broedende kip niet storen,” vertelt Tim van der Knaap. Als beleidsmedewerker van Frugi Venta is hij betrokken bij Slim Fruit. Voor zijn werkgever staan in ieder geval twee punten centraal: de beperking van het aantal fytosanitaire controles en de invoering van een erkenningsregeling voor kwaliteitscontroles.

Check Trade

“We hebben goed werkende kwaliteitszorgsystemen,” geeft Van der Knaap aan. “Ik hoop dat de keuringsinstellingen dat straks belonen. Bovendien houdt LNV momenteel geen rekening met de fytosanitaire controles die zijn uitgevoerd in het land van oorsprong. Deze situatie leidt volgens ons tot dubbel werk. En de inspecties zijn zo al duur genoeg; het afgelopen jaar zijn de tarieven opnieuw gestegen. Dat verzwakt onze internationale concurrentiepositie.”

Wie de inspecties uitvoert, maakt Van der Knaap niet zoveel uit, zo lang het maar efficiënt gebeurt. Hij pleit daarom voor meer marktwerking bij de routinecontroles. Via het door het bedrijfsleven ingestelde klankbord Check Trade volgt Frugi Venta de ontwikkelingen nauwlettend. “Zie ons als een toetssteen. Wij houden de vinger aan de pols, zodat het nieuwe inspectie-systeem praktischer en goedkoper wordt. Met diverse leden werken wij ook actief mee aan het project CLIENT.”

Taken in elkaar schuiven

Jean Crombach is adjunct-directeur van het KCB. Volgens hem is er geen overlap tussen het werk van de PD en zijn instelling, maar hij kan zich goed voorstellen dat de bedrijven dat anders ervaren. Die zien immers twee keer een inspecteur naar hetzelfde fruit of dezelfde groente kijken. “Ik vind het dan ook een goede stap om te onderzoeken of de inspecties anders kunnen worden georganiseerd. Wellicht kunnen we meer taken in elkaar schuiven en daardoor de efficiency en effectiviteit verder vergroten.”

Met een eventuele reorganisatie van het KCB als gevolg? “Zou kunnen,” reageert Crombach. “Ik kan daar nog niks zinnigs over zeggen. Ik weet niet precies wat de overheid wil. Wil zij zelf nauw betrokken blijven bij de inspecties, dan ligt het meer voor de hand dat een overheidsdienst zoals de PD dat werk uitvoert. Wil zij daarentegen meer verantwoordelijkheid bij de bedrijven leggen, dan komt een private organisatie zoals de KCB weer meer in beeld.”

Gezonde planten

De PD bewaakt en bevordert de plantgezondheid binnen Nederland. De PD doet dit onder andere door uitvoering van inspecties op import van planten en plantendelen en door het monitoren van ziekten en plagen die zich in Nederland zouden kunnen vestigen. De International Plant Protection Convention (IPPC), de Europese fytorichtlijn en de Nederlandse Plantenziektenwet vormen de basis voor deze wettelijke taak. De Directies Landbouw en Natuur stellen de kaders vast voor de uitvoering van het fytosanitair beleid. Voor afstemming van de uitvoering op de Nederlandse praktijk consulteren we het bedrijfsleven. Door nationale en internationale ontwikkelingen wordt het werkgebied van de PD breder. Zo breidt de PD de activiteiten uit naar natuur en openbaar groen, omdat uitheemse soorten en genetisch gemodificeerde organismen gevolgen kunnen hebben voor de biodiversiteit of voor het ecologisch evenwicht. Hierdoor kunnen maatregelen ingrijpen in de directe leefomgeving van burgers. De PD wil het fytosanitair systeem meer gaan baseren op het borgen van fytosanitaire maatregelen op de bedrijven zelf. Dit levert het bedrijfsleven en de PD efficiëntievoordelen op.

Risicomanagement

In EU-verband is bepaald welke producten inspectieplichtig zijn bij invoer. Deze moeten bij invoer vrij zijn van quarantaineorganismen. Tot 1 april 2003 werden inspectieplichtige producten 100% geïnspecteerd. Per 1 april is gestart met een proef om afhankelijk van het risico van insleep en vestiging steekproefsgewijs inspectieplichtige snijbloemen te inspecteren. De documentcontrole blijft gehandhaafd. De proef verloopt goed en het is de bedoeling om dergelijk systeem per 1 januari 2005 EU breed in te voeren.

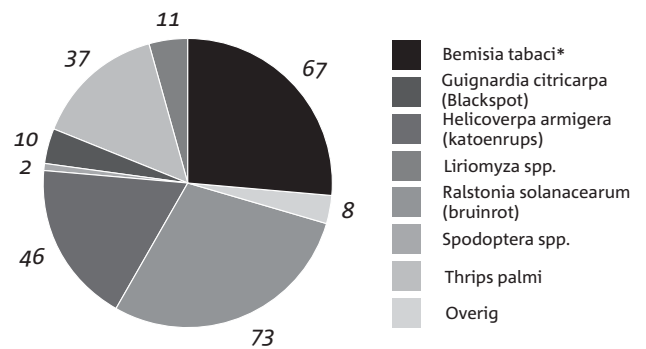
Promotieonderzoek

In opdracht van de PD werkt de leerstoelgroep Agrarische Bedrijfseconomie van de Wageningen Universiteit en Research Centrum aan een promotieonderzoek "ketenrisico-analyse en bewaking van plantenziekten". Dit onderzoek draagt bij aan goede informatie om risicoafwegingen te kunnen maken.

Resultaten wering

De meeste vondsten worden gedaan in inspectieplichtige producten. Ook via omwegen kunnen ziekten binnenkomen. De PD inspecteert steekproefsgewijs niet-inspectieplichtige producten om de vinger aan de pols te houden. Met name in verse peultjes en bonen, afkomstig uit derde landen, worden relatief veel quarantaineorganismen aangetroffen.

vondsten van schadelijke organismen bij import 2003

* De vele vondsten van *Bemisia tabaci* in 2003 kunnen grotendeels worden toegeschreven aan de inspectieplicht van snijbloemen en groenten.

Snelle diagnose

In opdracht van de PD heeft Plant Research International een moleculaire toets ontwikkeld voor snelle diagnose van Blackspot bij Citrus. Deze ziekte wordt veroorzaakt door de quarantaineschimmel *Guignardia citricarpa*. Voor de handel en logistiek is het belangrijk dat er snel wordt achterhaald of zij te maken hebben met deze schimmel. De overlast voor de handel is door deze toets tot een minimum teruggebracht. Binnen de EU is de moleculaire toets voor snelle diagnose van Blackspot inmiddels goedgekeurd. Ook zijn er moleculaire toetsen ingevoerd voor *Phytophthora ramorum*, aardappelspindelknolviroïde in bladmateriaal, *Thrips palmi*, *Fusarium foetens* en *Meloidogyne*.

Efficiënter inspecteren

Het Ministerie van LNV, de PD, het Kwaliteits Controle Bureau voor Groenten en Fruit (KCB) als ook het bedrijfsleven gaan er vanuit dat de keuringen effectiever, efficiënter en dus goedkoper kunnen worden uitgevoerd. Voor kwaliteitskeuringen kan dit betekenen dat bedrijven, die zelf een goed kwaliteitscontrolesysteem hebben opgezet, een erkenning van de overheid krijgen. Er is een project gestart om dit te verkennen.

Potentieel schadelijke nieuwe organismen

Met behulp van een Quicksan voor nieuwe organismen kan de schadelijkheid en het belang voor Nederland en andere EU-lidstaten snel ingeschat worden. De Quicksan wordt opgesteld als een organisme voor het eerst wordt aangetroffen bij import of in de Nederlandse teelt of groene ruimte. Met de Quicksan kunnen noodmaatregelen worden

getroffen en verantwoord worden. Als de noodzaak hiertoe blijkt, wordt een risico-analyse (PRA) opgesteld. Met deze PRA's kan onderbouwd worden of een organisme voor quarantainestatus in aanmerking komt. De PRA's worden afgestemd met het bedrijfsleven. In 2003 zijn PRA's voor de volgende organismen opgesteld: *Diabrotica virgifera virgifera* (maïswortelkever), *Xanthomonas axonopodis* pv. *Dieffenbachiae* (schadelijke bacterie in Anthuriumteelt), *Cnidocampa flavescens* (mot in o.a. esdoorns, appel, walnoten en populieren).

Om goed voorbereid te zijn op een eventuele uitbraak van een schadelijk organisme vinden we het noodzakelijk up-to-date eliminatiescenario's op de plank te hebben liggen. Van de 20 voor Nederland meest risicovolle schadelijke organismen zijn in 2003 tien eliminatiescenario's opgesteld. De uitbraak van de maïswortelkever heeft de meerwaarde van deze scenario's aangetoond. Door snelle actie kon de kever worden uitgeroeid.

Resultaten monitoring

Volgens de Fyto-richtlijn zijn er verplichtingen voor surveys en monitoring van schadelijke organismen. Dit vormt de basis voor het uitvoeren van de fyto-sanitaire bewaking. Het doel van de fyto-sanitaire bewaking is via surveillance waarnemen of schadelijke organismen aanwezig zijn binnen Nederland.

Er zijn geen vondsten van ringrot (*Clavibacter michiganensis*) in pootaardappelen gevonden. Wel heeft de PD eenmaal ringrot vastgesteld in consumptie- en industrieaardappelen. Ondanks de grote inspanning van overheid en sector is bruinrot (*Ralstonia solanacearum*) toch nog vijfmaal aangetroffen in pootgoed. De bacterie *Xanthomonas fragariae* in aardbeienteelt verdient aandacht omdat de infectiedruk lijkt toe te nemen. In de zomer en het najaar van 2003 zijn uitbraken gevonden.

De aardbeiensector heeft aangegeven aan de slag te willen met een herstructurering. De PD zal bekijken of volledige uitroeiing in Nederland een realistische optie is.

In 2003 is een uitgebreid onderzoek gedaan naar het voorkomen van de schimmel *Phytophthora ramorum* in de Nederlandse natuur. Het resultaat is een aantastingpercentage van 2% in *Rhododendron* opstanden. In 2003 is ook een Amerikaanse eik aangetast bevonden. Het beheersen van de ziekte lijkt van belang zolang niet duidelijk is of inheemse bomen, zoals eik en beuk, aangetast kunnen worden. In 2004 zal de Europese Commissie de Europese aanpak

vaststellen. In de boomkwekerij is het aantal besmettingen sinds vorig seizoen aanzienlijk afgenomen. Het aantal besmette bedrijven daalde van 41 naar 10.

De maïswortelkever (*Diabrotica virgifera virgifera*) is in 2003 voor het eerst gevonden in Nederland. In het voorjaar is door de PD een draaiboek ontwikkeld voor een eventuele uitbraak van deze ziekte. Tussen de 6,5 en 13 procent van de oogst zou verloren kunnen gaan bij een algemene verspreiding omdat de kever de wortels aantast. Een Aziatische boktor (*Anoplophora chinensis*), die schadelijk kan zijn voor de natuur werd aangetroffen. Deze bleek afkomstig te zijn uit een partij Japanse esdoorns die was geïmporteerd uit China. Het restant van de partij bij de importeur is vernietigd. De Noord-Amerikaanse boorvlieg (*Rhagoletis cingulata*) bleek in 2003 op grote schaal voor te komen in Amerikaanse vogelkers in Nederland. Daarnaast bleek de soort ook voor te komen in de kersenteelt: er werden drie exemplaren gevangen in boomgaarden. Uitroeiing van deze soort is gezien het verspreidingsgebied geen reële optie. Deze boorvlieg lijkt beperkt schadelijk te zijn. In 2003 is een nog niet eerder in Nederland gevonden wratziekte fysio 18 (*Synchytrium endobioticum*) vastgesteld. De PD heeft in het najaar een intensieve monitoring uitgevoerd in het gebied.

Verschillende risicobeleving

*De schimmel *Phytophthora ramorum* kan een bedreiging vormen voor het Nederlandse bos en landschap. Tegen deze achtergrond onderzocht de PD in opdracht van het Ministerie van LNV verschillende natuurgebieden op de aanwezigheid van deze besmettelijke schimmel. Op een aantal locaties werd hij aangetroffen op de struik *Rhododendron* en een enkele maal op de Amerikaanse eik.*

" Schimmels en ziekten kunnen ook een positief effect hebben op de biodiversiteit"

De Europese Commissie gaf eind 2002 alle lidstaten de opdracht om onderzoek te doen naar de verspreiding van *Phytophthora ramorum*. De bevindingen van de PD resulteerden in een aantal maatregelen om verspreiding in Nederland te voorkomen, zowel richting boomkwekers als richting de groene ruimte (natuur en openbaar groen). Het ruimen van de besmette planten en de directe omgeving is daarbij het meest effectief; het isoleren van de besmettingshaard is een minder intensieve, dus goedkopere oplossing.

Onderzoek naar uitheemse ziekten en plagen in de groene ruimte is voor de dienst een relatief nieuw aandachtsgebied. Dat betekent dat het nog zoeken is naar de aanpak op dit terrein. De agrarische bedrijven hebben andere opvattingen over het risico dan bijvoorbeeld bosbeheerders. "Voor kwekers leveren de maatregelen iets op: hun teelt wordt beschermd - en daarmee hun inkomsten. Voor bosbeheerders betekent het alleen maar hogere beheerkosten," vertelt Dianne Nijland, adjunct-secretaris van het Bosschap.

Onderdeel van de natuur

Ook zonder schimmel is het volgens Nijland al moeilijk genoeg om het bosbeheer kostendekkend te krijgen. Zij hoopt dan ook dat de maatregelen minder streng worden. Dat zou volgens haar ook logisch zijn, want PD-onderzoek wijst uit dat ook minder vergaande maatregelen tot goede resultaten leiden. "We kunnen het besmette materiaal ook ter plekke verbranden of begraven, in plaats van het af te voeren naar een erkende composteerinstallatie."

Henk Siebel, beheer- en beleidsadviseur bij Natuurmonumenten gaat nog een stapje verder. "De natuur reguleert zichzelf. Schimmels en ziekten horen daarbij en kunnen zelfs een positief effect hebben op de biodiversiteit." Hij ziet vanuit natuurspectief dan ook geen enkele reden om de schimmel te bestrijden. Wel zijn er volgens hem vanuit cultuurhistorisch oogpunt redenen te bedenken om bepaalde bomen of planten tegen de schimmel te beschermen.

Kosten en effectiviteit

"De *Rhododendron* hoort volgens velen bij het buitengebied, ook al is de struik niet van Nederlandse origine; anderhalve eeuw geleden hebben we deze geïmporteerd. Om die reden kan je er dus voor kiezen om een schimmel te bestrijden, maar dat moet je dan wel serieus afwegen tegen de kosten en de effectiviteit." Of de inheemse eik ook vatbaar is voor de schimmel, is nog niet bekend. Bovendien is nog niet duidelijk of de door de PD geadviseerde maatregelen überhaupt voldoende effectief zijn. Het beleid is erop gericht om hier in 2004 meer inzicht in te krijgen.

Natuurmonumenten voert de door de PD aangegeven maatregelen vooralsnog met gemengde gevoelens uit. Siebel: "Ik merk dat de dienst nog moet wennen aan het nieuwe werkterrein: de groene ruimte. Maar de dienst toont in ieder geval begrip voor onze risicobeleving, dat is een goed begin van samenwerking." Dat beaamt ook Nijland: "De contacten zijn goed, ook al zijn we het niet altijd met elkaar eens. Zolang we elkaars standpunten respecteren, komen we er wel uit."

Duurzame en veilige gewasbescherming

Wanneer ziekten en plagen zich eenmaal in Nederland hebben gevestigd, moeten ze worden bestreden. De consument wil immers gezonde en mooie producten, het bedrijfsleven een goede afzet. De PD bevordert dat bestrijdingsmiddelen duurzaam worden ingezet, dat ze effectief zijn en niet schadelijk voor de natuurlijke leefomgeving. Waar het gaat om het beheersen van quarantaineorganismen zoekt de dienst nadrukkelijk naar mogelijkheden voor niet-chemische bestrijding.

De maatschappelijke zorg over gewasbescherming heeft zich vertaald in een beleid dat kiest voor geïntegreerde gewasbescherming. Op basis van inhoudelijke deskundigheid en kennis van de (agrarische) praktijk ondersteunt de PD het Ministerie bij het ontwikkelen, uitvoeren en de evaluatie van dat beleid. De PD voert ook regelgevingen van de Bestrijdingsmiddelenwet uit en vervult een coördinerende rol tussen beleid, uitvoering en belanghebbenden.

Knelpunten in de gewasbescherming

In 2002 heeft de PD de knelpunten in de land- en tuinbouw in beeld gebracht en de Minister van LNV over mogelijke oplossingen geadviseerd. Dit leidde in 2003 tot vrijstellingen voor gewasbeschermingsmiddelen, waarmee 59 knelpunten voor teeltseizoen 2003 werden opgelost.

Voorjaar 2003 sloten de Ministeries van LNV en VROM en zes belangenorganisaties het Convenant Gewasbescherming. De convenantpartijen kwamen onder meer overeen dat voor teeltseizoen 2004 een nieuwe beoordeling van landbouwkundige knelpunten plaats zou vinden. De PD voerde deze opnieuw uit. De sector heeft mogelijke knelpunten aangemeld. Voor ieder mogelijk knelpunt heeft de PD een aantal experts geraadpleegd. Deze experts hebben informatie geleverd over de maatregelen die een teler kan nemen, de effectiviteit hiervan, de toepasbaarheid in de praktijk, en de schade die kan optreden zelfs indien een teler alle maatregelen die hij kan nemen ook daadwerkelijk neemt.

Tevoren is met de convenantpartners afgesproken welke criteria de PD voor de beoordeling zou hanteren. Afgesproken werd dat een knelpunt een knelpunt is als er een reële kans is dat telers vanwege het knelpunt niet meer met de teelt zullen starten of dat ze de teelt niet zullen oogsten, of als het product door kwaliteitsverlies in een heel ander marktsegment met een andere prijs valt. Een knelpunt is ook een knelpunt als een systeem van geïntegreerde gewasbescherming hierdoor niet meer kan worden uitgevoerd. De PD heeft geadviseerd 90 knelpunten te erkennen.

Europese samenwerking in kleine toepassingen

In de afgelopen jaren zijn er verscheidene stappen gezet om aan oplossingen voor de problemen bij kleine toepassingen bij te dragen. Voor advies over toelatingsaanvragen kan men terecht bij de Helpdesk Toelatingen van het CTB. De Stichting Trustee Bijzondere Toelatingen, opgezet door Nefyto, LTO-Nederland en Agrodix, verleent ondersteuning bij het aanvragen van derde-uitbreidingen. Ook de PD heeft een rol in het geheel. De PD voert het secretariaat van het Fonds Kleine Toepassingen, een gezamenlijk initiatief van sector en overheid. Daarnaast kan men bij de PD terecht voor advies over potentiële oplossingen voor kleine toepassingen. Nederland is echter niet de enige die problemen heeft met kleine toepassingen. In 2003 is de PD gestart met een verkenning van mogelijkheden voor samenwerking hierin binnen de EU. Als eerste stap is een overlegstructuur opgezet. De samenwerking kan bestaan uit uitwisselen van gegevens, samen opzetten van onderzoek, etc. In 2004 hopen we de eerste resultaten in de vorm van concrete oplossingen te realiseren.

Advies over gebruiksvoorschriften

Diverse partijen ervaren problemen met de etiketeksten van gewasbeschermingsmiddelen en biociden: ze zijn niet handhaafbaar, ze zijn te 'smal', etcetera. De PD heeft in 2003 in een gezamenlijk project met AID, CTB en VROM-inspectie geïnventariseerd wat de problemen en mogelijke oplossingsrichtingen zijn. Conclusie is dat er niet één oplossing is die alle problemen in één keer wegneemt, maar dat een combinatie van oplossingen nodig is. Hierover is advies uitgebracht aan de stuurgroep bestrijdingsmiddelenbeleid, die in 2004 een beslissing zal nemen over de aanbevelingen.

Gewasbeschermingsgids uitgebreid

De vorige editie van de Rode Gids bevatte een overzicht van toegelaten toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen. De PD heeft in 2003 de Rode Gids uitgebreid met maatregelen voor geïntegreerde gewasbescherming en met de veiligheidstermijnen. Dit ter ondersteuning van het overheidsbeleid, dat gericht is op een duurzame gewasbescherming.

Bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling

Heldere en effectieve communicatie, een hoogwaardige service en een efficiëntere bedrijfsvoering. Voor de Plantenziektenkundige Dienst zijn dat voor de komende jaren belangrijke strategische doelstellingen. Uitgangspunt hierbij is dat de 'kostenmaker de kosten draagt'. Toepassing van informatie- en communicatietechnologie speelt een belangrijke rol. Het is duidelijk dat goede dienstverlening niet mag leiden tot oogluikende overtreding van regelgevingen. Het belang van de samenleving en onze internationale betrouwbaarheid zou daarmee in het geding komen. Inzet van de organisatieontwikkeling is een organisatiestructuur met heldere verantwoordelijkheden, verbeteren van de interne communicatie en het vergroten van het leervermogen van de Dienst.

Verbetering bedrijfsvoering

Efficiënte en effectieve bedrijfsvoering is één van de strategische doelstellingen van de PD. Om dit te kunnen verwezenlijken is een nieuwe werkwijze voor de buitendienst van de PD opgesteld. Efficiency, kwaliteit en klantcontact zijn hierbij de uitgangspunten. De werkwijze wordt gefaseerd ingevoerd en ondersteund met de uitvoering van handheld computers in 2004/2005. Verder wordt geïnvesteerd in meer samenwerking tussen de afdelingen. Een wezenlijk onderdeel van efficiënte beleidsuitvoering vormen de verbeteringen op basis van de systematische evaluatie.

Tarieven en werktijdenregeling

De invoering van het inspectiesysteem op basis van risicobenadering voor snijbloemen leidde tot wijziging in het tarievenstelsel. Ook de werktijdenregeling is aangepast om de door het bedrijfsleven noodzakelijk geachte inspecties op zondag te kunnen uitvoeren. In 2004 vindt er een evaluatie plaats over de regeling en openingstijden van de PD in overleg met het bedrijfsleven.

Informatie en communicatie

De PD wil helder en effectief communiceren. Openheid en in een vroeg stadium in overleg treden zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. Dit is deels gerealiseerd door het instellen van klankbordgroepen per sector. Om beter inzicht te krijgen in de communicatiebehoeften is onderzoek gedaan bij pootaardappeltelers en handelaren. Hieruit komt naar voren dat de PD beter moet luisteren naar de praktijk. Dit wordt een van de pijlers van het nieuwe communicatiebeleid dat nader wordt uitgewerkt in 2004. Internet zal hierbij een nadrukkelijke rol spelen. Automatisering wordt steeds belangrijker voor de werkwijze

van de PD. Werk kan sneller en beter gedaan worden. Een nieuw architectuurplan geeft de ICT-ontwikkeling voor de komende jaren richting. Belangrijke punten in het plan zijn het verbeteren van de dienstverlening, het integreren van de managementinformatie alsmede het ondersteunen van de PD als kennisorganisatie. Het digitaal aanvragen voor inspectie van import van snijbloemen en de invoering van Prisma, dat het diagnostisch proces van monster tot uitslag ondersteunt, zijn voorbeelden van automatiseringsprojecten die in 2003 zijn ingevoerd.

Investeren in kennis en competentie

In 2003 is het kennisbeleidsplan voor de PD opgeleverd. Hierin wordt naast de feitelijke kennisinhoud ook aandacht besteed aan de aspecten van Human Resource Management. Tevens is een aantal aanbevelingen gegeven om de bestaande kennis van de organisatie in stand te houden. De PD voert een competentiegericht opleidings- en ontwikkelingsbeleid. In 2004 wordt 5% per medewerker gereserveerd voor (bedrijfs)opleiding en ontwikkeling.

Toezicht, kwaliteit en auditing

Sommige taken besteedt de PD uit aan externe organisaties zoals laboratoria en keuringsdiensten. Het toezicht op deze taken wil de PD op uniforme, onafhankelijke en professionele wijze uitvoeren. In het kader van toezicht zijn in 2003 audits uitgevoerd volgens de nieuwe werkwijze. Om te voldoen aan de eisen van ISO 9001 op het gebied van kwaliteitszorg is de proceshiërarchie (beschrijving van de hoofdstructuur van de processen) van de PD-processen vastgesteld. Dit aantal processen is beschreven en via intranet ter beschikking gesteld aan de medewerker.

Arbo en milieu

Dit jaar is begonnen met het opstellen van het TNO-onderzoeksplan: "blootstellingrisico's naar residuen op import-snijbloemen". In 2004 zal onderzocht worden wat de effecten zijn van langdurige inspectie met bestrijdingsmiddelen. In dit kader is aan alle buitendienstmedewerkers onder meer kleding ter beschikking gesteld. Alle beeldschermgebruikers kregen de gelegenheid om mee te doen aan een periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek over beeldschermwerk. De aanbevelingen uit het onderzoek zijn overgenomen. De PD voert een milieuvriendelijk afvalbeleid. Het chemische afval van het laboratorium wordt nu verder gedifferentieerd afgevoerd i.p.v. in bulken. Tevens hebben we een aparte afvalwatersterilisatie in voorbereiding vergaard.

Tijdwinst voor de bedrijven

Handel gaat tegenwoordig snel. Zeer snel. Producten uit alle hoeken van de wereld vinden vaak in luttele uren hun weg naar de markt. Het vrijgeven van zendingen kan het bedrijfsleven dan ook niet snel genoeg gaan. Het project CLIENT biedt een oplossing: de digitale snelweg.

"Vroeger wist je nooit precies wanneer een inspecteur kwam"

De afkorting CLIENT staat voor Controle op Landbouwgoederen bij Import en Export naar een Nieuwe Toekomst. Centraal daarbij staan de ICT-toepassingen om de logistieke en administratieve informatiestroom van elkaar los te koppelen. Simpel gezegd: bedrijven kunnen hun zendingen elektronisch aanmelden en krijgen ook via de computer informatie over wat en waar wordt geïnspecteerd. Het passeren van diverse loketten met papieren is daarmee verleden tijd.

Het project is op 1 april 2003 gestart op Schiphol voor de directe invoer van snijbloemen en planten. De Douane is daar bezig met de uitvoering van de controles. "De eerste ervaringen zijn prima," vertelt Jacques de Wit, implementatiemanager van de Douane. "De bedrijven vragen de inspecties digitaal aan; wij stemmen dat vervolgens af met de PD en zorgen voor een snelle afhandeling. Dit levert zowel ons, de PD evenals de bedrijven tijdwinst op."

Reduced checks

Loui Hooyman, directeur van Esmeralda Farms kan dat beamen. Zijn bedrijf importeert voornamelijk snijbloemen uit Zuid-Amerika. "Ik weet nu altijd de dag van tevoren welke partijen moeten worden gekeurd. Daar kunnen wij goed op inspelen, vooral ook omdat de PD zich aan de afspraken houdt. Geven ze via de computer aan dat ze om 14.00 uur komen, dan komen ze ook om 14.00 uur. Vroeger wist je nooit precies wanneer een inspecteur kwam."

Een ander belangrijk winstpunt is dat met CLIENT reduced checks mogelijk zijn. De PD inspecteert op basis van verwacht risico. De Wit: "Gericht controleren is natuurlijk het prettigst voor de bedrijven. De kwaliteit van keuringen wordt bovendien beter als de PD niet de breedte, maar de diepte ingaat. Bedrijven die op basis van eerdere ervaringen hebben bewezen betrouwbaar te zijn, kun je op deze manier belonen."

Witte vliegjes

Hooyman ziet de voordelen, maar profiteert daar zelf nog nauwelijks van - ook al heeft zijn bedrijf nog nooit een afkeuring gehad. "Voor een bedrijf dat alleen maar rozen uit bijvoorbeeld Ecuador importeert, zijn de reduced checks een uitkomst. Wij importeren zoveel verschillende producten dat we met bijna elke zending aan de beurt zijn. Die inspecties kosten mij op jaarbasis circa honderdduizend euro, terwijl mijn ladingen altijd in orde zijn. Ik hoop dat de PD daar in de toekomst meer rekening mee houdt."

Hij begrijpt wel dat de PD streng blijft controleren. "Als je ziet wat sommige handelaren importeren! Sommige bloemen zitten helemaal onder de witte vliegjes. De noodzaak is dus overduidelijk. En het inspecteren gaat door CLIENT ook allemaal een stuk sneller. Ik zal blij zijn als ik straks ook de inspecties voor de export digitaal kan regelen."

CLIENT is inmiddels ook gestart in de Rotterdamse haven. Daarnaast wordt nagedacht over een module voor Export.

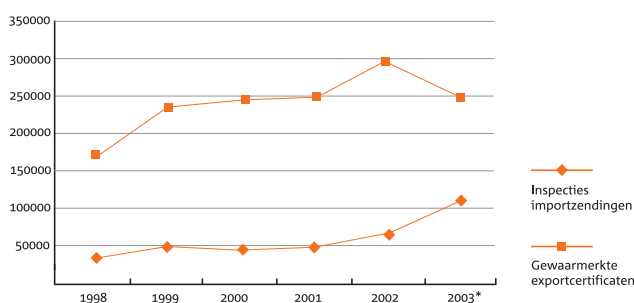
Prestaties en indicatoren

De werkzaamheden van de PD zijn onderhevig aan externe invloeden. Zo zijn conjunctuurschommelingen en handelspolitiek van invloed op het aantal en volume van import- en exportinspecties. Zelfs het weertype is van invloed op de mate waarin ziekten en plagen optreden. De sterke afhankelijkheid van externe ontwikkelingen heeft tot gevolg dat streefwaarden ten aanzien van prestaties en indicatoren zich moeilijk laten vaststellen. Voor de Dienst hebben de prestaties en indicatoren informatieve waarde over trends en ontwikkelingen, die worden vertaald naar de bedrijfsvoering. In 2004 wordt getracht nieuwe indicatoren te ontwikkelen.

Prestaties

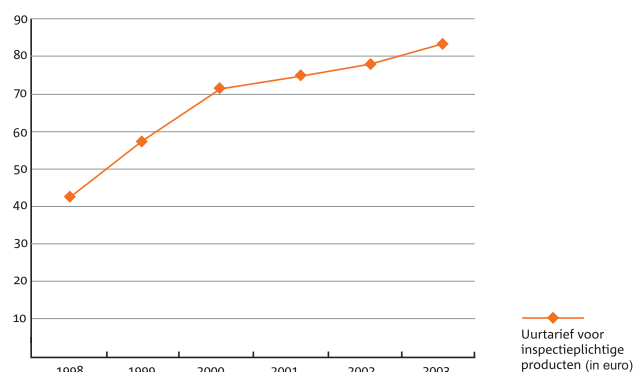
Door de PD werden in 2003 113.000 controles importcertificaten en 250.000 afgifte exportcertificaten uitgevoerd. Voorts werden 18.500 monsters onderzocht. Voor het uitvoeren van deze werkzaamheden is 142.000 keer een bezoek gebracht aan bedrijven of objecten. Per 1 januari 2003 zijn de producten van de PD opnieuw gedefinieerd. In de tabel hieronder is de realisatie van de kosten per productgroep weergegeven. In het jaar 2004 wordt gezocht naar kengetallen en prestatie-indicatoren die aansluiten bij deze nieuwe producten.

Volumeontwikkeling 1998 - 2003

* Het volume inspecties importzendingen is inclusief 53.645 inspecties *reduced checks*

Tariefontwikkeling 1998 - 2003

* Het uurtarief is tot stand gekomen in overleg tussen de Minister en het bedrijfsleven. Het betreft een niet kostendekkend tarief.

Efficiënter inspecteren

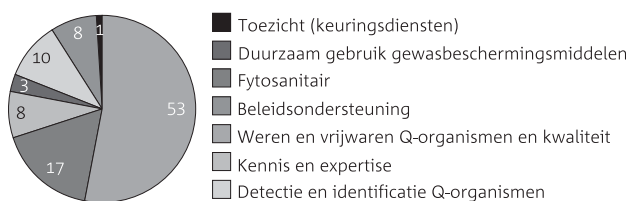
Op 1 april 2003 heeft de EU negen verschillende snijbloemen inspectieplichtig verklaard (*reduced checks*). Nederland importeert jaarlijks ongeveer drie miljard stelen van deze bloemen. Traditionele inspectie van een dergelijk volume producten zou leiden tot zeer hoge keuringskosten en veel logistiek openthoud voor het bedrijfsleven. Omdat veel snijbloemen een laag fyto-sanitair risico vormen heeft de PD in Brussel met succes gepleit voor het relativeren van de inspectie intensiteit aan het fyto-sanitair risico dat aan een bepaald product / land combinatie kleef. Om dat systeem bij een dergelijk groot volume product hanteerbaar te maken is een geautomatiseerd systeem ontwikkeld voor berichtenverkeer tussen het bedrijfsleven, de PD en de Douane. Inmiddels wordt zo'n 97% van de snijbloemen elektronisch aangemeld en administratief afgehandeld. Het gemiddelde inspectiepercentage op zendingniveau lag in 2003 op 20%.

Kosten per productgroep (* EUR 1.000)

Productgroep	Begroting 2003	Realisatie 2003
Weren en vrijwaren van Q-organismen en kwaliteit	8.610	14.827
Fytosanitair (uitroeien, beheersen en monitoren van Q-organismen)	5.573	4.845
Kennis en Expertise	2.790	2.303
Duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen	924	808
Detectie en identificatie van Q-organismen	3.580	2.753
Beleidsondersteuning	2.405	2.153
Toezicht (keuringsdiensten)	141	274
Totaal kosten	24.023	27.963

Bovenstaande tabel is hieronder in procenten weergegeven.

Kosten per productgroep 2003 (%)

De totale kosten zijn op basis van de urenrealisatie per productgroep forfaitair verdeeld naar productgroepen. Circa 53% van de kosten worden gemaakt voor de producten 'weren en vrijwaren'. De fytosanitaire producten 'uitroeien, beheersen en monitoren' nemen 17% voor hun rekening. Het overige deel van de kosten komt voor rekening van de overige productgroepen. Opgemerkt moet worden dat deze toerekening van kosten verder verfijnd kan worden als rekening wordt gehouden met het (relatief) dure laboratorium dat op de productgroepen 'kennis en expertise' en 'detectie en identificatie van Quarantaineorganismen' drukt.

Opbrengsten per productgroep

De opbrengsten derden, totaal 13.509.913 euro, zijn te specificeren in Import & Exportinspecties (8.368.885 euro), *Reduced Checks* (2.791.664 euro), Diagnostiek (219.007 euro) en Overige (2.130.357 euro).

Indicatoren

Doelmatigheid

Inzet arbeidscapaciteit (%)

	2001 (%)	2002 (%)	Begroting 2003 (%)	Realisatie 2003 (%)
Bruto capaciteit	100	100	100	100,0
Bezettingsgraad (= netto capaciteit)	83,9	83	85,9	82,0
Afwezigheid (verlof en ziekte)	16,1	17	14,1	18,0
Netto capaciteit	100,0	100,0	100,0	100,0
Primair proces	64,9	57,0	65,2	61,0
Management en beheer	28,0	34,0	27,0	39,0
Kennis- en methodenontwikkeling ¹	7,1	9,0	7,8	*

* Gegevens niet beschikbaar

De verschillen tussen begroting en realisatie worden met name veroorzaakt doordat de implementatie van de reorganisatie meer tijd heeft gekost dan aanvankelijk ingeschat. Verder spelen afwezigheid als gevolg van verlof en ziekte een rol. Tot slot zijn er veel vacatures pas aan het einde van het jaar 2002 opgevuld. ICT maakt onderdeel uit van management en beheer.

¹ Met ingang van 1 januari 2003 is kennis- en methodenontwikkeling verdeeld over het primaire en secundaire proces.

Gemiddelde duur prestaties (in uren)

	2002	2003
Inspectie weren Q en kwaliteit ²	1,4	0,6
Inspectie vrijwaren Q en kwaliteit	1	0,8
Verstrekken vergunning	0,5	0,6

De realisatie van de afhandelduur van een inspectie is exclusief *reduced checks* en inclusief de administratieve afhandeling van de inspecties en inclusief reistijd.

Doeltreffendheid

Wering schadelijke organismen	Realisatie		
	2001	2002	2003
Aantal geïnspecteerde zendingen ³	46.287	65.524	113.347
Aantal geweerde zendingen	155	198	345
Percentage geweerde zendingen	0,3 %	0,3%	0,3%

Het aantal geïnspecteerde zendingen is, overeenkomstig het aantal inspectiebezoeken, toegenomen als gevolg van de introductie van inspecties voor snijbloemen. Het percentage geweerde zendingen is gelijk gebleven.

² Exclusief *reduced checks*

³ Inclusief *reduced checks*

Kwaliteit

	2001	2002	2003
Klaagschriften			
Aantal afgehandeld	7	6	8
Aantal gegrond verklaard	3	4	0
Beroeps- en bezwaarschriften			
Aantal uitspraken	9	6	37
Afgewezen (%)	100	100	100
Toegekend (%)	0	0	0

Er zijn acht klaagschriften ontvangen waarvan zeven afgehandeld en één nog onderhanden. Het percentage afhandelingen beroep en bezwaarschriften is flink toegenomen ten opzichte van vorig jaar als gevolg van lager ziekteverzuim. Gedurende het jaar is één beroepschrift en één bezwaarschrift ingetrokken. Ten aanzien van beroepen gaat het in twaalf gevallen om hetzelfde thema: telers zijn maatregelen aangezegd omdat ze in het seizoen 2002 hebben berekend met oppervlaktewater dat in de loop van het teeltseizoen besmet bleek met bruinrot.

Vrijwaring

Geïnspecteerde partijen	1.735.731
Afgekeurde partijen	15.938
Exportzendingen	244.314
Gemelde afkeuringen in het buitenland	231

Verkorte jaarrekening

Colofon

Verslagen en Mededelingen nr. 226
2004

Verkrijgbaar bij de Plantenziektenkundige Dienst
Afdeling Bedrijfsorganisatie
Postbus 9102, 6700 HC Wageningen
Telefoon 0317 496794
Telefax 0317 421701
E-mail pd.info@minlnv.nl
Internet www.minlnv.nl/pd

Redactie
Selina Plank

Eindredactie
Karine de Laat

Fotografie
Bureau voor Beeld, Wageningen
Omslag: **BrandXpictures, Sporting Challenge**

Interviews
Anton Dautzenberg, Communicatiebureau Textuur, Tilburg

Vormgeving
Cecile van Wezel en Daphne de Bruijn,
Grafisch Atelier Wageningen

Druk
Drukkerij Modern, Bennekom

Wageningen, april 2004

Status financiële verantwoording 2003

De financiële verantwoording 2003 van de batenlastendienst Plantenziektenkundige Dienst, waaraan de verkorte jaarrekening 2003 is ontleend, maakt onderdeel uit van het departementale jaarverslag 2003 van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De Algemene Rekenkamer, die het departementale jaarverslag jaarlijks onderzoekt, zal op de derde woensdag in mei haar oordeel hierover in een rapport aan de Staten-Generaal aanbieden. In dit rapport kunnen opmerkingen worden gemaakt over het financiële beheer en/of de financiële verantwoording 2003 van de Plantenziektenkundige Dienst.

Financieel resultaat

De lasten als geheel over 2003 zijn 16% hoger uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. Voor een noodzakelijke kwaliteitsverhoging van de Dienst hebben diverse investeringen plaatsgevonden in de organisatie, zoals reorganisaties van beleids- en uitvoerende afdelingen en investeringen in kennis en kwaliteit. Als gevolg hiervan laten personele lasten ten opzichte van de oorspronkelijke begroting een stijging zien van 10%. In het kader van de ontwikkelingen rondom Shared Services (centralisatie personeelsadministratie) en met het oog op het reorganisatietraject van de Buitendienst is een dotatie aan de voorzieningen opgenomen.

Ten opzichte van de realisatie van 2002 is er een lichte lastenstijging van 5%. Deze bescheiden stijging is het resultaat van terughoudendheid in personele en materiële uitgaven, mede als gevolg van verplichtingen- en personeelsstop.

Balans

(bedragen x € 1.000,-)

	31-12-2003	01-01-2003
	Balans 2003	Balans 2002
Activa		
Immateriële activa	1.443	1.011
Materiële activa		
* grond en gebouwen	-	-
* installaties en inventarissen	1.390	1.429
* overige materiële vaste activa	561	465
Vorraden	-	-
Debiteuren	2.239	1.802
Nog te ontvangen	2.298	1.520
Liquide middelen	4.594	428
Totaal activa	12.525	6.655
Passiva		
Eigen vermogen		
* exploitatiereserve	-1.337	562
* verplichte reserve	1.443	1.011
* onverdeeld resultaat	563	-2.167
Leningen bij MvF	4.685	2.614
Voorzieningen	1.181	185
Crediteuren	992	1.076
Nog te betalen	4.998	3.372
Totaal passiva	12.525	6.655

Toelichting op de verkorte jaarrekening Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen zijn ten opzichte van het vorige boekjaar niet gewijzigd. De waardering en resultaatbepaling hebben plaatsgevonden met inachtneming van algemene beginselen van voorzichtigheid, toerekening aan periodes, continuïteit en bestendige gedragslijn. In beginsel luiden alle bedragen tegen nominale waarde en/of op basis van historische uitgaafprijzen.

Vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschaffingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen.

Vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde verminderd met de noodzakelijk geachte voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Resultaatbepalingsgrondslagen

De resultaten zijn berekend op basis van historische kostprijzen, waarbij de baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Buitengewone baten en lasten

De buitengewone baten en lasten betreffen resultaten die geen betrekking hebben op de reguliere bedrijfsvoering.

Toelichting op de balans

Activa

Materiële en Immateriële Activa
(bedragen x € 1.000,-)

	Hardware	Software	Inventaris/Installaties	Totaal
	3 jaar	5 jaar	10 jaar	
Aanschaffingsprijs	1.781	1.797	2.741	6.319
Cumulatieve afschrijvingen	1.317	786	1.312	3.415
Boekwaarde per 01-01-2003	464	1.011	1.429	2.904
Mutaties boekjaar 2003:				
Investerings	443	794	260	1.497
- aansluiting activa module	-	-	22	22
Diefstal/Ass.Eigen Risico	-3	-	-	-3
Afschrijvingen	-343	-362	-321	-1.026
Totaal mutaties	97	432	-39	490
Aanschaffingsprijs	2.221	2.591	3.023	7.835
Cumulatieve afschrijvingen	1.660	1.148	1.633	4.441
Boekwaarde per 31-12-2003	561	1.443	1.390	3.394

Immateriële vaste activa (software)

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschaffingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen. De immateriële vaste activa bestaan uit voor de PD ontwikkelde software. De waardering vindt plaats tegen de hiervoor aan derden betaalde gelden. De afschrijvingstermijn is gesteld op vijf jaar. De stijging wordt met name veroorzaakt door de ontwikkeling van het werkbeheers- en volgsysteem Prisma, onder andere noodzakelijk om een eenduidige koppeling te borgen tussen geïnspecteerd object en laboratoriumuitslag en de ontwikkeling van een systeem waardoor alle exporteisen van derde landen steeds up-to-date op internet beschikbaar zijn (landeninformatie op internet).

Materiële vaste activa (hardware en inventaris)

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschaffingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen. Afhankelijk van de economische/technologische levensduur wordt een afschrijvingstermijn gehanteerd van drie en tien jaar. Om de aansluiting met de subadministratie vaste activa te behouden heeft er een positieve correctie van 22.210 euro plaatsgevonden. Bij een inbraak ontvreemde hardware is voor de restwaarde van 2.972 euro afgeschreven ten laste van de voorziening Assurantie Eigen Risico.

Voorraden

De voorraden zijn niet gewaardeerd vanwege de geringe omvang.

Onderhanden werk

Onderhanden werk is niet van toepassing en derhalve niet gewaardeerd.

Debiteuren

De debiteuren zijn volledig als kortlopend te beschouwen. De invoering van de inspectieplicht snijbloemen heeft een toename van het saldo debiteuren tot gevolg gehad. Vanwege het nieuw geïntroduceerde tarief zijn diverse debiteuren een bezwaarprocedure gestart en wachten daarom met betalen. Wegens oninbaarheid is 12.800 euro aan vorderingen op de voorziening afgeboekt. Uit ervaringsgegevens is gebleken dat een voorziening ter hoogte van 25.000 euro voldoet om het gemiddelde debiteurenrisico te dekken.

Nog te ontvangen

De post 'nog te ontvangen' bestaat voor het grootste deel uit nog te factureren opbrengsten over uitgevoerde diensten van met name december 2003, die in januari 2004 gefactureerd zijn. Ten opzichte van 2002 zijn de, na balansdatum gefactureerde bedragen, nu gerubriceerd onder 'nog te factureren omzet' in plaats van onder 'debiteuren'.

Liquide middelen

De liquide middelen voor totaal 4.594.129 euro bestaan uit het saldo bij het Ministerie van Financiën ter waarde van 4.535.724 euro en de contante tegoeden op de PD-locaties, exclusief betalingen onderweg.

Passiva

Vermogen

(bedragen x € 1.000,-)

	Exploitatie reserve	Verplichte reserve	Onverdeeld resultaat	Agentschaps- vermogen
Stand per 1-1-2003	562	1.011	-2.167	-594
Overboeking	-1.899	432	2.030	563
Onverdeeld resultaat				
Ontvangen van moeder- departement			700	700
Stand per 31-12-2003	-1.337	1.443	563	669

De verplichte reserve heeft betrekking op de in de balans geactiveerde immateriële vaste activa.

In het jaar 2003 is 700.000 euro ontvangen van het moederdepartement ter aanvulling van het eigen vermogen.

Het totaal van de exploitatiereserve en het onverdeeld resultaat is volgens de Regeling Vermogensvoorschriften gemaximeerd op 5% van de gemiddelde omzet over de laatste drie jaren.

Leningen

De leningen bij het Ministerie van Financiën zijn als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000,-)

Stand per 1-1-2003	2.614
Aflossingen	-760
Leningen afgesloten in 2003	2.831
Stand per 31-12-2003	4.685

Op de leningen is de Regeling Leen- en depositofaciliteit Baten-lastendiensten 2001 van toepassing. Het rentepercentage is afhankelijk van de looptijd van de leningen en varieert van 2,69% tot 5,55%. De looptijd van de leningen is afhankelijk van de economische levensduur van de te financieren vaste activa. Met een beginstand van 2.613.967 euro, een beroep op de leenfaciliteit van 2.831.000 euro en een aflossing van 760.263 euro, is de stand op 31 december 2003 4.684.705 euro als schuldrest. De lening die in 2003 is opgevraagd is voor € 1.496.899 gebruikt voor investeringen in automatisering en laboratoriumapparatuur. Vanwege de late realisatie van een aantal investeringen is € 1.334.101 in 2004 beschikbaar voor het doen van geplande investeringen.

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000,-)

	Wachtgelden	Reorganisatie	Assurantie eigen risico	Totaal
Stand per 01-01-2003	100	60	25	185
Dotaties	3	1.003	3	1.009
Onttrekkingen	-/ 3	-/ 7	-/ 3	-/ 13
Stand per 31-12-2003	100	1.056	25	1.181

De voorziening Assurantie Eigen Risico is gehandhaafd op 25.000 euro. De voorziening Wachtgelden van 100.000 euro is ter dekking van voorziene wachtgeldverplichtingen voor personeel. De voorziening Reorganisatie, opgehoogd naar 1.056.000 euro, is opgevoerd ter dekking van de kosten als gevolg van reorganisaties van de Buitendienst 991.000 euro en Shared Services HRM 65.000 euro.

Door de Buitendienst te concentreren in vier districtskantoren kan specialisatie naar sectoren, maximale concentratie van management, ondersteuning en

klantcontact gerealiseerd worden. Hiermee kan efficiency, effectiviteit en continuïteit ook in de toekomst gewaarborgd worden. De interne discussie eind 2002/begin 2003 heeft eind juni 2003 geleid tot het definitieve en inmiddels goedgekeurde plan van aanpak Buitendienst in Perspectief. De introductie van Shared Services HRM vloeit voort uit het kabinetsbesluit van 4 juli 2003. Door de concentratie van personeelsregistratie en salarisadministratie rijksbreed zullen taken anders belegd worden. Dit laatste brengt externe begeleiding, ondersteuning en opleidingskosten met zich mee.

Kortlopende schulden

De post kortlopende schulden betreft vooral financiële verplichtingen ten aanzien van het personeel (vakantiegeld, verlofdagen en interim-vergoeding/ZK-regeling) en ontvangen voorschotten voor projecten op het gebied van internationale samenwerking en Client. Tevens vooruitontvangen omzet van 2.000.000 euro van het moederdepartement.

Toelichting op de rekening van baten en lasten (bedragen x € 1.000,-)

Omschrijving	Realisatie	Realisatie
	2003	2002
Baten		
Opbrengst moederdepartement	15.017	14.567
Opbrengst overige departementen		
Opbrengst derden	13.510	9.958
Rentebaten		11
Buitengewone baten		
Exploitatiebijdrage		
Totaal baten	28.527	24.536
Omschrijving	Realisatie	Realisatie
	2003	2002
Lasten		
<i>Apparaatskosten</i>		
* vast personeel	15.330	14.533
* variabel personeel	1.516	1.892
* materiële kosten	5.928	5.684
* huisvesting	2.995	3.025
<i>Afschrijvingskosten</i>		
* materieel	664	
* immaterieel	362	
Rentelasten	146	144
Dotaties voorzieningen	1.023	161
Buitengewone lasten		593
Totaal lasten	27.964	26.703
Saldo baten en lasten	563	-2.167

Lasten

Apparaatskosten

De bezetting vast personeel bedroeg op 1 januari 318 fte en op 31 december 344 fte. De uitbreiding heeft met autorisatie van het Ministerie plaatsgevonden. De stijging ten opzichte van de realisatie 2002 en de oorspronkelijke begroting 2003 wordt met name veroorzaakt door onderhoud, exploitatie, ontwikkeling en uitbesteed systeembeheer van software en uitbesteed diagnostisch onderzoek.

Kasstroomoverzicht voor het jaar 2003 (bedragen x € 1.000,-)

Omschrijving	Realisatie
Rekening-courant RIC 01-01-03	391
Totaal operationele kasstroom	2.871
* totaal investeringen (-/-)	-1.497
* totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	
Totaal investeringskasstroom	-1.497
* eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	
* eenmalige storting door moederdepartement (+)	700
* aflossing op leningen (-/-)	-760
* beroep op leenfaciliteit (+)	2.831
Totaal financieringskasstroom	2.771
Rekening-courant RIC 31-12-03	4.536

De sterke stijging in de operationele kasstroom wordt met name veroorzaakt door de vooruitbetaalde omzet LNV 2004. De toename in de financieringskasstroom wordt veroorzaakt door een groter beroep op de leenfaciliteit.

Baten

Opbrengst moederdepartement

De opbrengst moederdepartement heeft betrekking op de vergoeding voor de dienstverlening ten behoeve van het Ministerie van LNV.

Opbrengst derden

De verdeling van de opbrengst derden naar productgroepen wordt nader gespecificeerd onder prestaties en indicatoren. Dat de gerealiseerde opbrengst derden hoger is dan begroot, wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de uitbreiding van inspectieplichtige snijbloemen en voor een

kleiner deel door de aanpassing van de tarieven. De opbrengsten derden, totaal 13.509.913 euro, zijn te specificeren in Import & Exportinspecties (8.368.885 euro), *Reduced Checks* (2.791.664 euro), Diagnostiek (219.007 euro) en Overige (2.130.357 euro). Subsidieontvangsten, nagekomen tegemoetkoming kosten en afboeken creditnota's debiteuren maken onderdeel uit van de post Overige.

Rentebaten

De rentebaten, betrekking hebbende op de rentevergoedingen over het saldo van de rekening-courant bij het Ministerie van Financiën waren in 2003 niet aan de orde.

Accountantsverklaring

Wij hebben bijgaande verkorte jaarrekening van de baten-lastendienst Plantenziektenkundige Dienst te Wageningen over 2003 gecontroleerd. De verkorte jaarrekening is ontleend aan de door ons gecontroleerde financiële verantwoording 2003 van de Plantenziektenkundige Dienst. Bij die financiële verantwoording hebben wij op 15 maart 2004 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

De verkorte jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie van de Plantenziektenkundige Dienst. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de verkorte jaarrekening te verstrekken.

Wij zijn van oordeel dat deze verkorte jaarrekening op alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming is met de financiële verantwoording waaraan deze is ontleend.

Voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van de Plantenziektenkundige Dienst en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle dient de verkorte jaarrekening te worden gelezen in samenhang met de volledige financiële verantwoording, waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 15 maart 2004 verstrekte accountantsverklaring.

Auditdienst van het Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit,
Den Haag, 29 april 2004

Drs. J.N.H.M. Durenkamp RA
Auditmanager

P.J. Borg RA
Plv. hoofd afdeling Accountantscontrole
en Certificering.

Déchargeverklaring

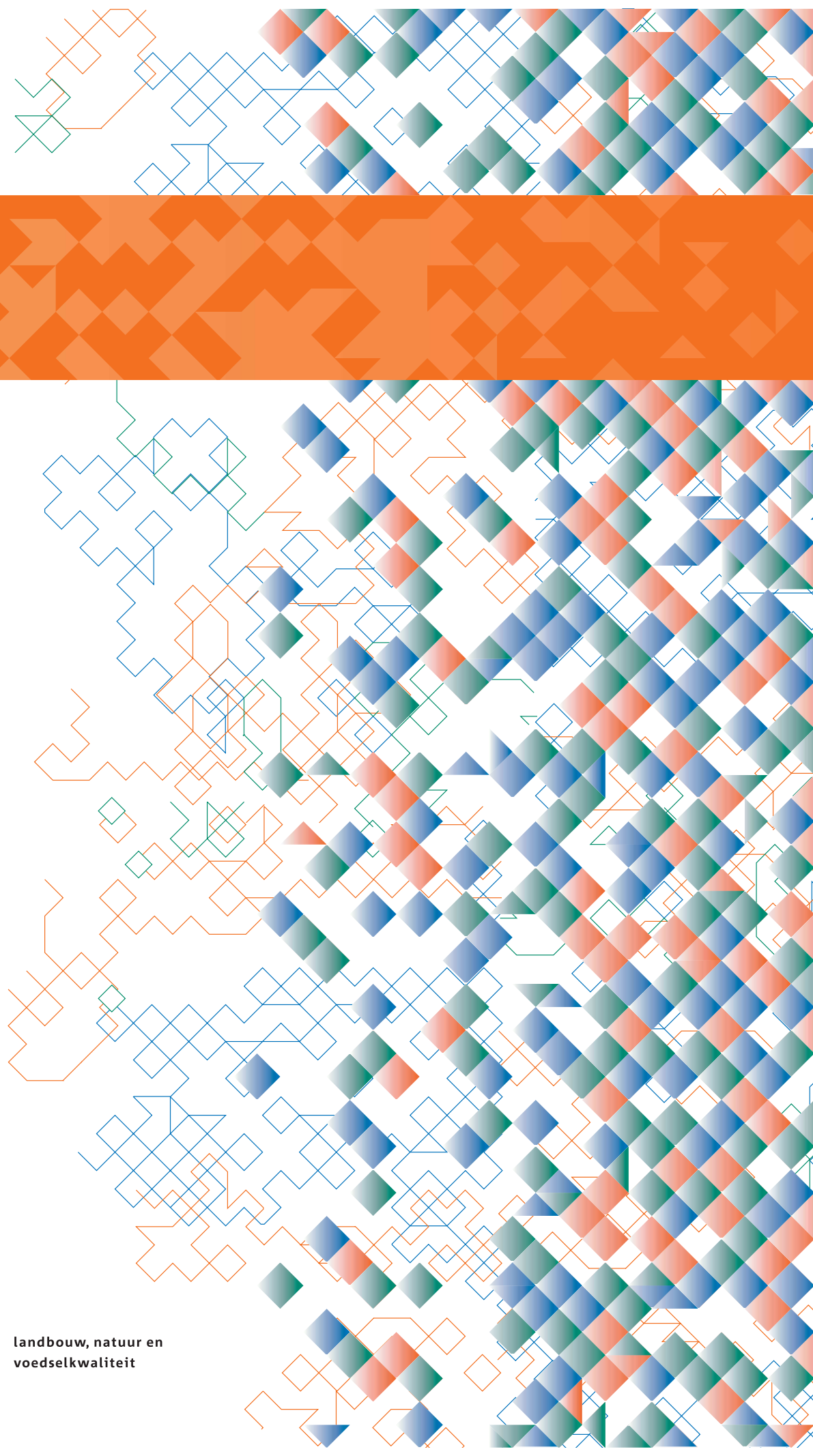
De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verleent décharge aan de directeur van de Plantenziektenkundige Dienst voor het gevoerde beleid en de behaalde resultaten over het jaar 2003, zoals gepubliceerd in de jaarrekening en het jaarverslag. Bij zijn oordeel heeft de Bestuursraad zich mede gebaseerd op de goedkeurende verklaring van de Auditdienst van zijn departement.

Den Haag, 7 mei 2004

Drs. C.J. Kalden
Secretaris-Generaal

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit